

การแพทย์แผนไทยในอาเซียน : โอกาส และผลกระทบ

ผศ.(พิเศษ) ดร.นพ.ธวัชชัย กมลธรรม

อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

เจ็บป่วยครั้งใด “ใช้ยาไทย” ก่อนไปหาหมอ

ประเด็นการบรรยาย

สถานการณ์

นโยบายและยุทธศาสตร์

เจ็บป่วยครั้งใด “ใช้ยาไทย” ก่อนไปหาหมอ

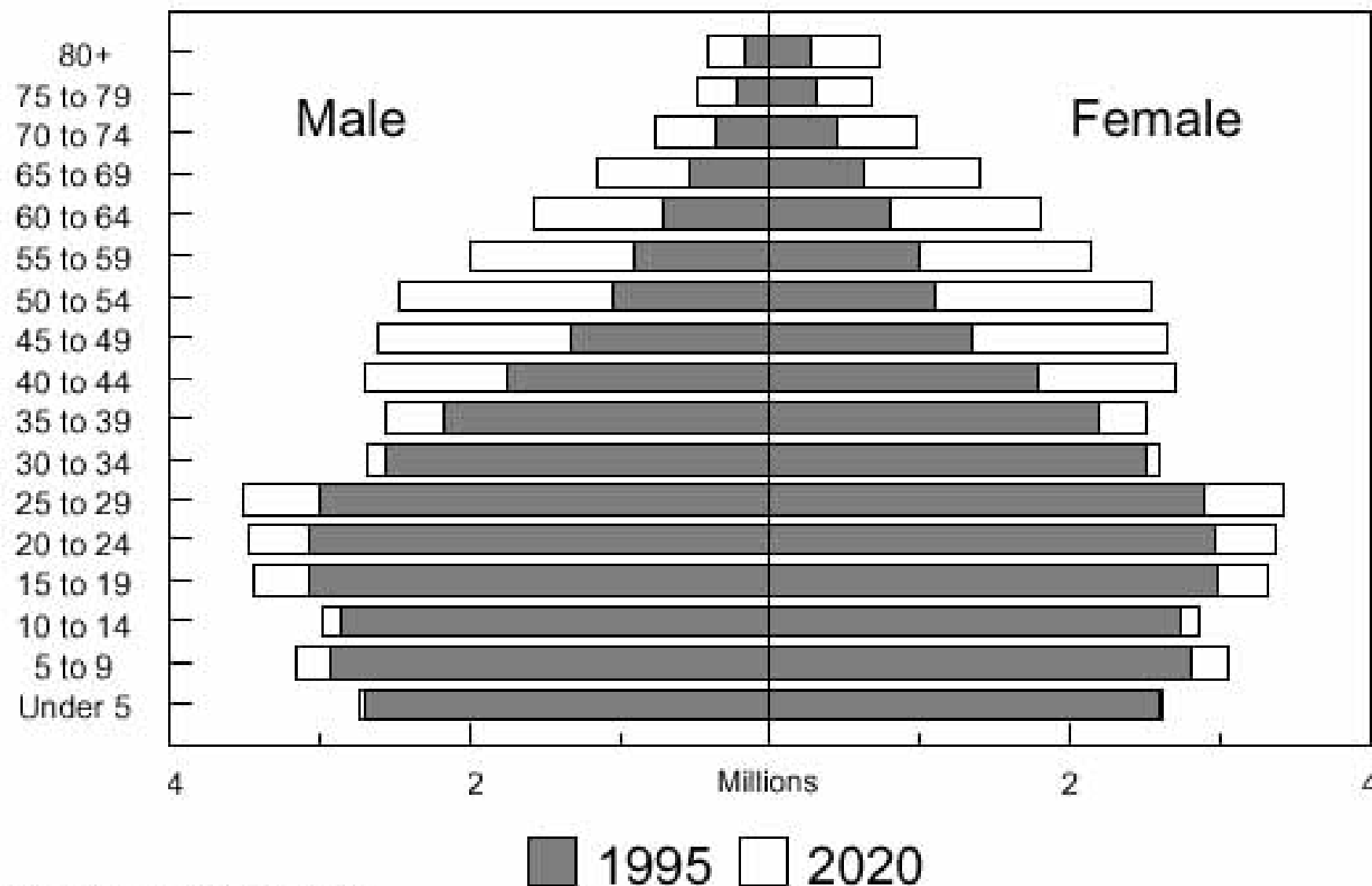

สถานการณ์

เจ็บป่วยครั้งใด “ใช้ยาไทย” ก่อนไปหาหมอ

CURRENT & PROJECTED POPULATION

By Age & Sex: 1995 & 2020

Source: UNP9400

Country Comparison > Life expectancy at birth

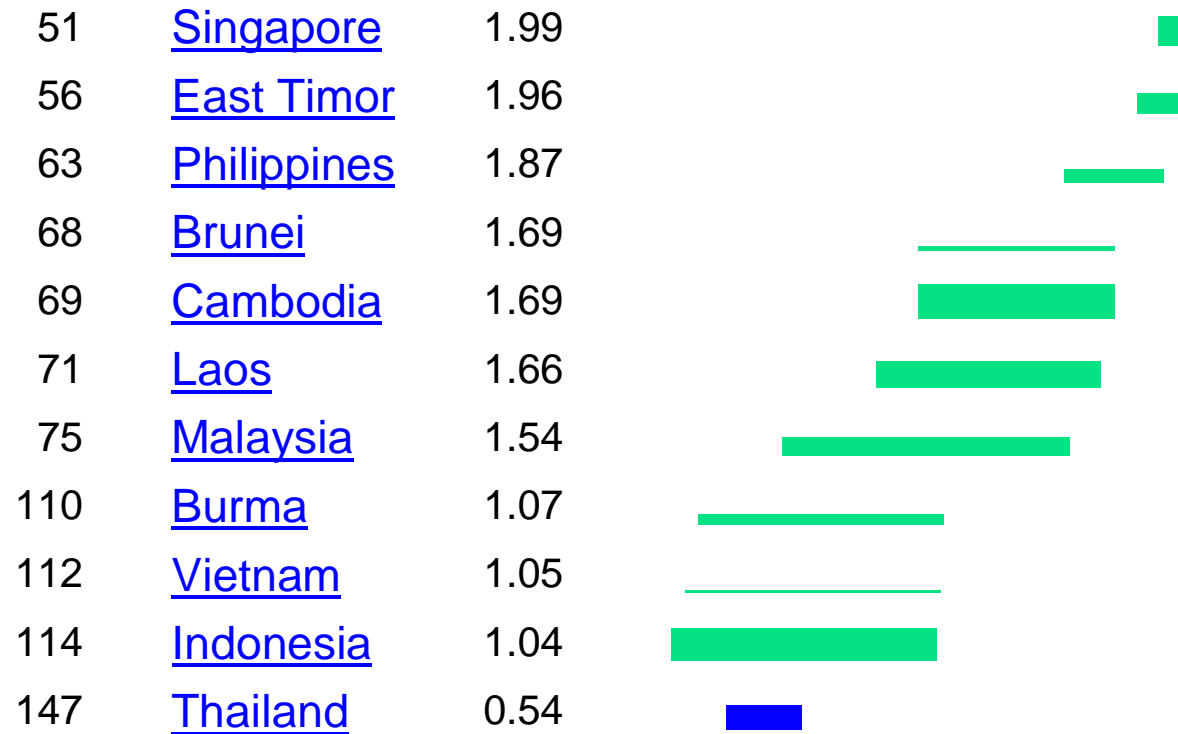
Rank	Country	Life expectancy at birth (years)	
3	Japan	83.91	
4	Singapore	83.75	
30	United Kingdom	80.17	
39	Finland	79.41	
40	Korea, South	79.3	
50	United States	78.49	
75	Brunei	76.37	
110	Malaysia	74.04	
112	Thailand	73.83	
127	Vietnam	72.41	
131	Philippines	71.94	
134	Indonesia	71.62	
166	Burma	65.24	
176	Cambodia	63.04	
178	Laos	62.77	
216	Afghanistan	49.72	
217	Swaziland	49.42	
218	South Africa	49.41	

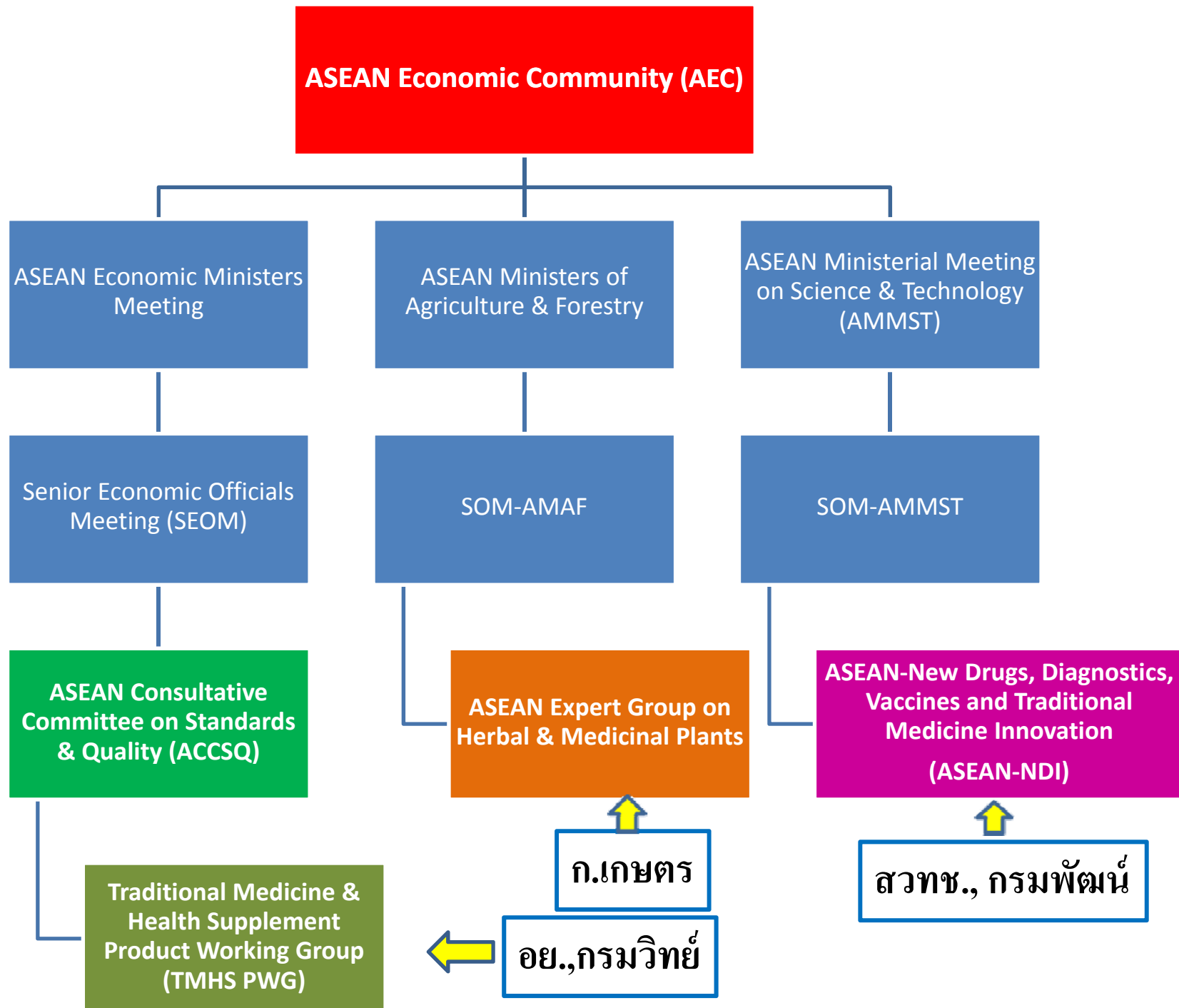
79 (Female) 71 (Male)

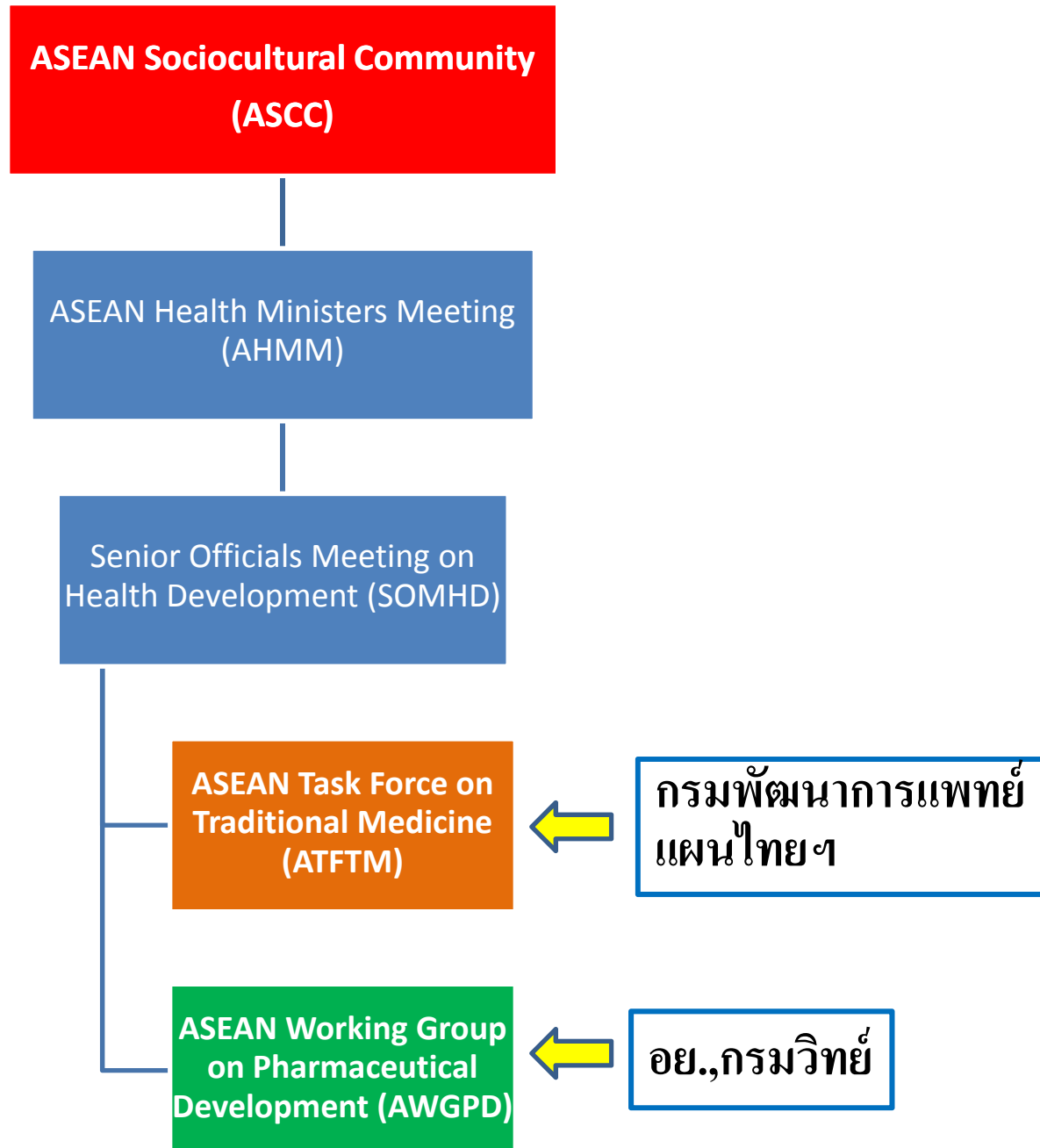
Ref: <http://www.indexmundi.com/g/r.aspx?c=th&v=30>

Country Comparison

Population growth rate

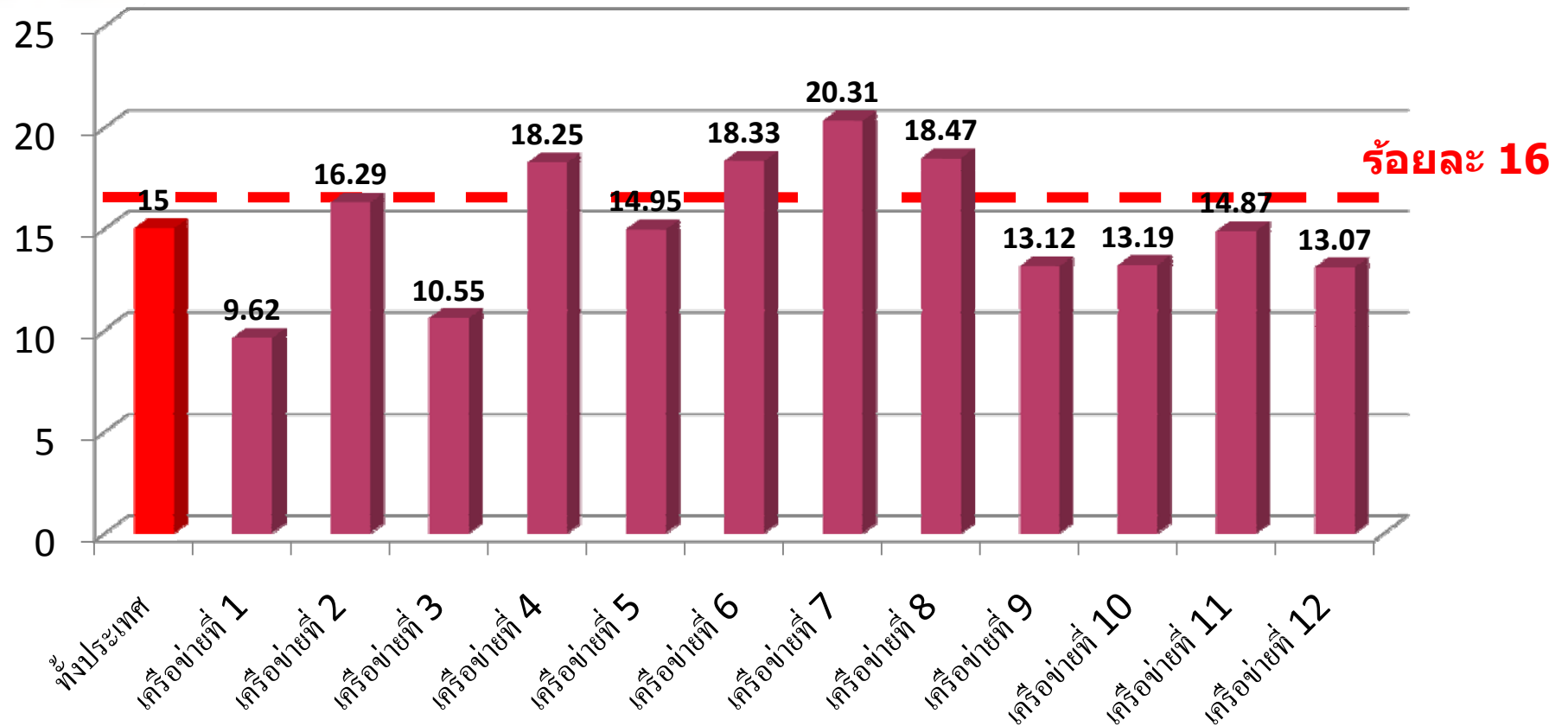

ร้อยละผู้ป่วยนอกที่ได้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่
ได้มาตรฐาน **ร้อยละ 16** จำแนกรายเขตบริการสุขภาพ

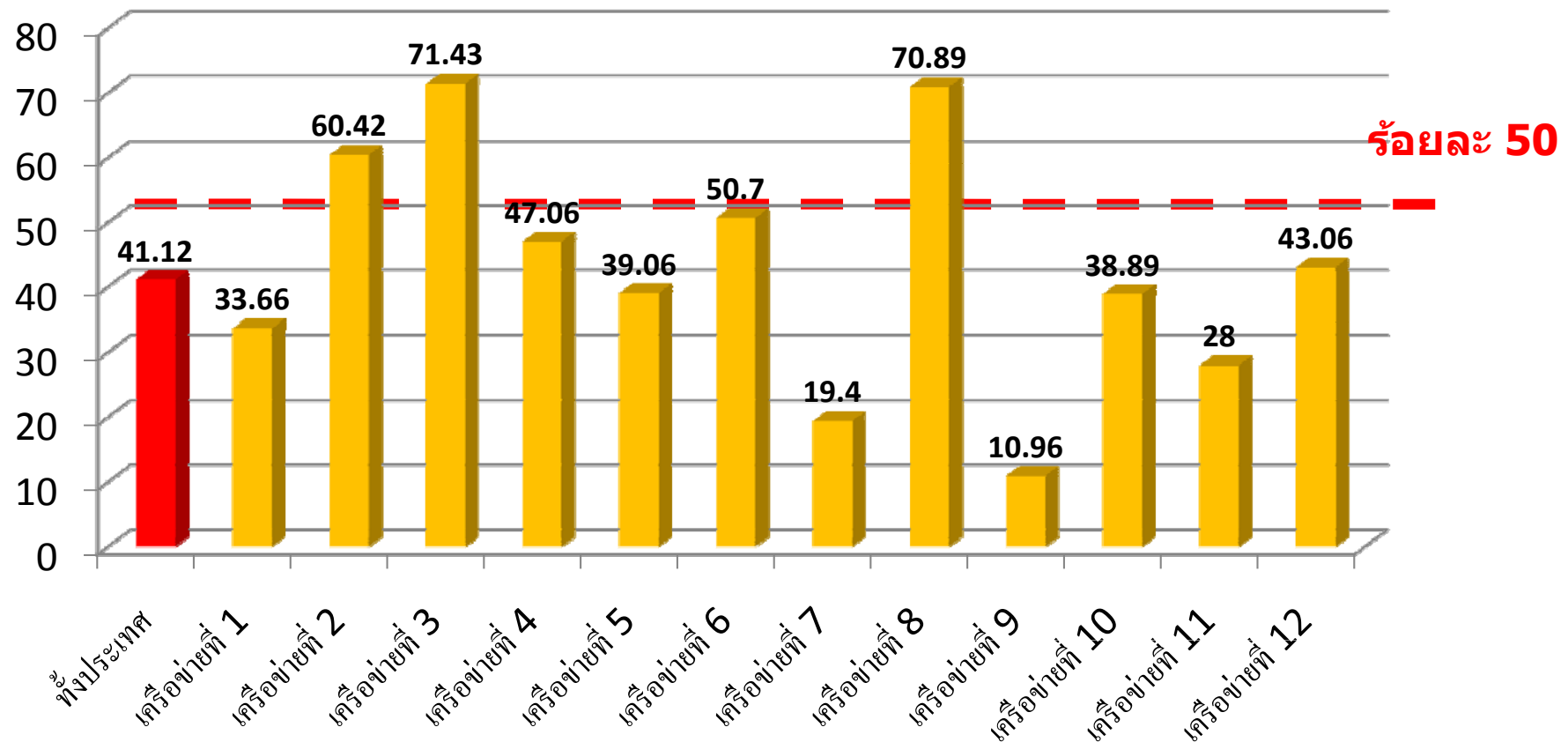

ที่มา : ข้อมูลจากการตรวจราชการและนิเทศงาน ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2557

เจ็บป่วยครั้งใด "ใช้ยาไทย" ก่อนไปหาหมอ

ร้อยละของของหน่วยบริการที่เปิด OPD แพทย์แผนไทยคู่ขนาน ร้อยละ 50
จำแนกรายเขตบริการสุขภาพ

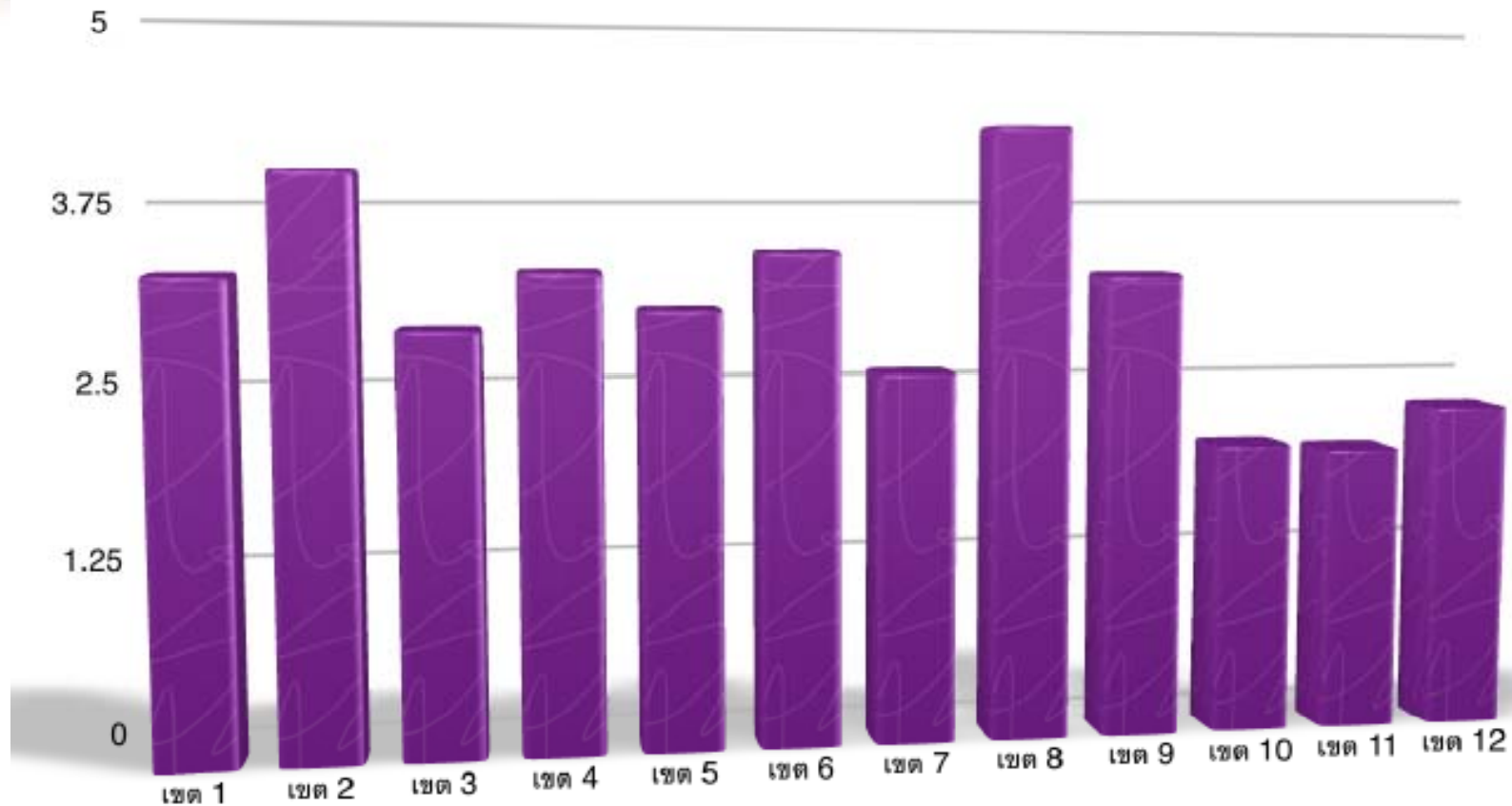

ที่มา : ข้อมูลจากการตรวจราชการและนิเทศงาน ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2557

เจ็บป่วยครั้งใด "ใช้ยาไทย" ก่อนไปหาหมอ

จำนวนบุคลากรประจำ รพ.สต.

ที่มา: สำนักบริหารการสาธารณสุข

เจ็บป่วยครั้งใด "ใช้ยาไทย" ก่อนไปหาหมอ

Analysis

จุดแข็ง

- ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ
- ภูมิปัญญาที่สั่งสมมานาน
- มีนโยบายชัดเจน
- การส่งเสริมบริการการแพทย์แผนไทยผสมผสานแผนปัจจุบัน
- การมีระบบหลักประกันสุขภาพ
- ความเข้มแข็งของระบบการบริหารจัดการ
- มีสถาบันการผลิตบุคลากรด้านแพทย์แผนไทย
- ยาสมุนไพรมีราคาถูก

จุดอ่อน

- คุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์สมุนไพร
- ขาดงานวิจัยระดับคลินิก
- แรงงาน
- เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย
- กฎหมาย ระเบียบไม่เอื้อต่อการส่งเสริมการใช้
- ความปลอดภัย
- ทักษะภาษาอังกฤษของบุคลากร
- การตลาด

โอกาส

- แนวโน้มความนิยมผลิตภัณฑ์สุขภาพเพิ่มสูงขึ้น
- ตลาดกว้างขึ้น
- การแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านเทคโนโลยีการผลิต
- แรงงานฝีมือมีโอกาสไปทำงานต่างประเทศมากขึ้น

อุปสรรค

- ความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด
- แรงงานต่างด้าวราคาถูก
- แพทย์ทางเลือกเข้ามาแทรกแซงระบบสุขภาพ

นโยบายและยุทธศาสตร์ ด้านแพทย์แผนไทย

เจ็บป่วยครั้งใด “ใช้ยาไทย” ก่อนไปหาหมอ

วิสัยทัศน์กระทรวงสาธารณสุข

**“ภายในทศวรรษต่อไป
คนไทยทุกคนจะมีสุขภาพแข็งแรงเพิ่มขึ้น
เพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ
ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างยั่งยืน”**

เป้าประสงค์

- อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด ไม่น้อยกว่า 80 ปี
- อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี ไม่น้อยกว่า 72 ปี

เจ็บป่วยครั้งใด “ใช้ยาไทย” ก่อนไปหาหมอ

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน
กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

Vision : นำการแพทย์แผนไทยให้เป็นแพทย์ทางหลัก
ของชาติไทย

Mission : พัฒนาแพทย์แผนไทยให้มีคุณภาพและมาตรฐาน
ได้รับการยอมรับในระดับสากล

1. พัฒนาระบบบริการการแพทย์แผนไทยให้เป็นศูนย์กลาง
(Thai Traditional Medical **Service Hub**)
2. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (**Admin Reform**)
3. การเสริมสร้างศักยภาพให้ไทยเป็นแหล่งผลิตและพัฒนาภัณฑ์สมุนไพร
(Herbal **Product Hub**)
4. การเป็นศูนย์กลางการศึกษาและวิจัยการแพทย์แผนไทย (TTM **Academic Hub**)
5. พัฒนาระบบและกลไก การคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย
(**Herbal and Thai Wisdom Protection and Promotion**)

เจ็บป่วยครั้งใด “ใช้ยาไทย” ก่อนไปหาหมอ

นโยบาย

- ยกกระดับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก **คู่ขนานกับบริการการแพทย์แผนปัจจุบัน** สนับสนุนให้มีการ **พึ่งตนเองด้านสุขภาพ** ส่งเสริมการวิจัย เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย พัฒนานวดไทย และผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรมุ่งสู่ตลาดโลก

ภารกิจ

กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีภารกิจ
ในการกำหนดทิศทาง จัดการองค์ความรู้และสร้างความเชื่อมั่นประชาชน
ในการดูแลสุขภาพด้วยศาสตร์แพทย์แผนไทย พัฒนารูปแบบบริการ
ส่งเสริมการวิจัย คัดกรอง อนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผน
ไทย สร้างมาตรฐาน ด้านคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์
สมุนไพร

สภาพปัญหา กระบวนการ และเป้าหมาย

ปัญหา อุปสรรค	กระบวนการในการดำเนินงาน	เป้าหมาย
1. ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านการแพทย์แผนปัจจุบันได้อย่างเป็นธรรม มีค่าใช้จ่ายสูงขาดแคลนบุคลากร	1. มีการจัดบริการคลินิกการแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลของรัฐ (OPD คู่ขนาน)	1.พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขให้มีการจัดบริการคลินิกการแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลของรัฐ (OPD คู่ขนาน) ร้อยละ 75 ของ รพ.
2. การดูแลรักษาโรคเรื้อรังยังไม่ครอบคลุม และอัตราการตายของมารดาและทารกสูง	2. ให้การแพทย์แผนไทยเป็นการรักษาผสมผสานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการดูแลอย่างใกล้ชิด เช่นเพิ่มงานผดุงครรภ์ดูแลมารดาและทารกโดยแพทย์แผนไทย เป็นต้น	สาธารณสุขของรัฐ และมีผู้ป่วยนอกมารับบริการ ร้อยละ 18

สภาพปัญหา กระบวนการ และเป้าหมาย

ปัญหา อุปสรรค	กระบวนการในการดำเนินงาน	เป้าหมาย
3. การนำเข้ายาจากต่างประเทศมีมูลค่าสูง	การวิจัยสมุนไพรไทย ภูมิปัญญาไทยเพื่อทดแทนการนำเข้ายาแผนปัจจุบัน เพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดรักษาโรคที่แพทย์แผนปัจจุบันรักษาไม่หายขาด เช่น มะเร็ง ความดันโลหิตสูง ภูมิแพ้ โรคเรื้อรัง เป็นต้น	2. สถานที่ผลิตยาในพยาบาลของรัฐที่ผ่านมาตรฐาน GMP 20 แห่ง มีการผลิตยาสมุนไพรอย่างน้อย แห่งละ 20
4. ประชาชนในชุมชนมีรายได้น้อยและไม่มั่นคงในการปลูกพืชเศรษฐกิจ	4.1 สนับสนุนชุมชนให้ปลูกพืชสมุนไพรเพื่อส่งผลผลิตไปสู่รพ.ของรัฐที่มีการผลิตยาสมุนไพร และลดการนำเข้ายาจากต่างประเทศ 4.2 ส่งเสริมการผลิตต้นพันธุ์สมุนไพรคุณภาพ การแปรรูปวัตถุดิบ การวิจัยยา การผลิต และส่งเสริมการตลาด ครบวงจร	รายการ 3. ผลงานวิจัยสู่การใช้ทางคลินิก 10 เรื่อง 4. ศูนย์ขยายพันธุ์ แปรรูปโรงงานผลิตยาและสารสกัดมาตรฐานต้นแบบ เพื่อการวิจัย

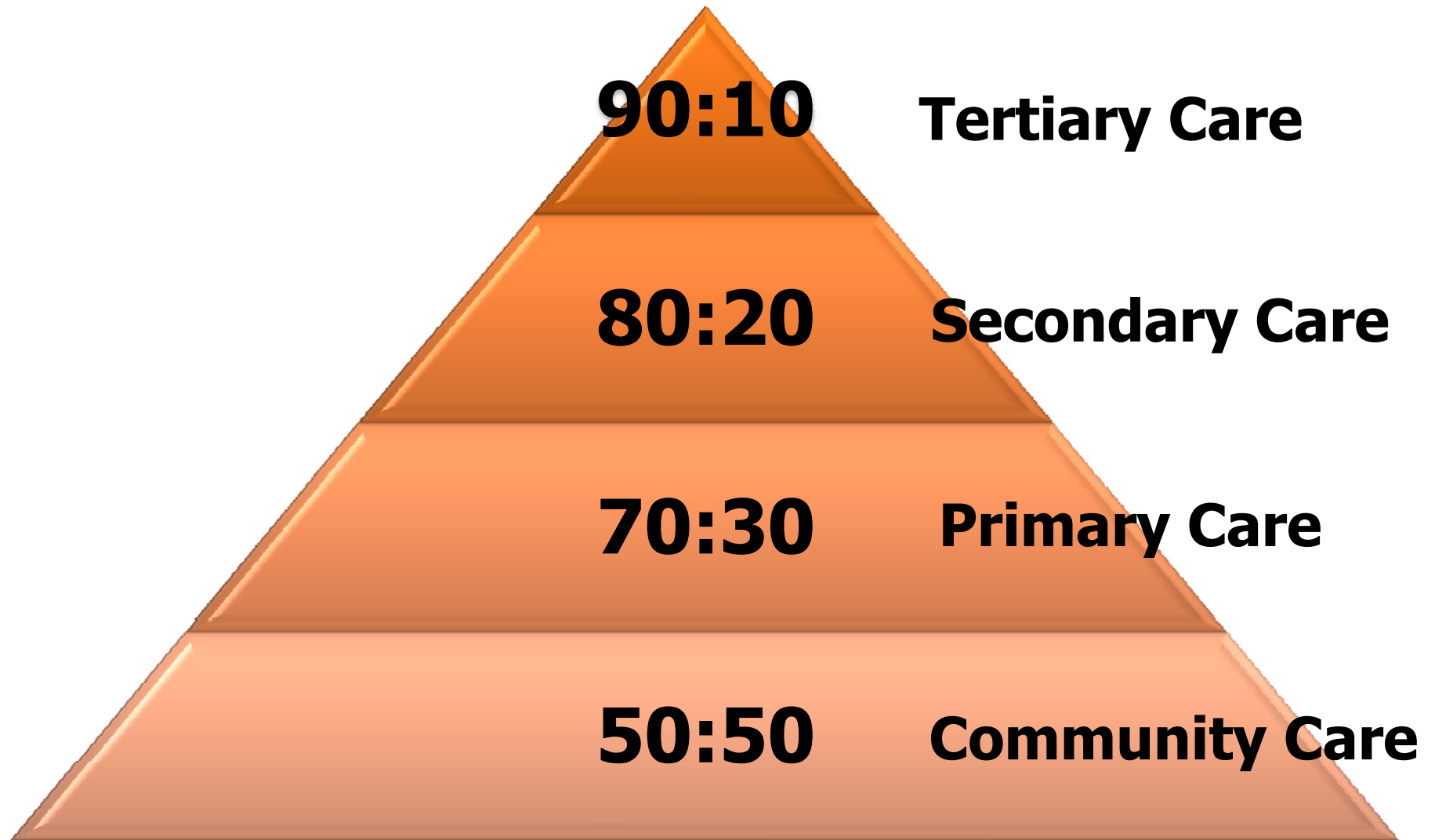
สภาพปัญหา กระบวนการ และเป้าหมาย

<p>5. แพทย์แผนปัจจุบันเน้นการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ขาดแคลนแพทย์ในระดับปฐมภูมิ</p>	<p>5.1 ร่วมกับมหาวิทยาลัย ผลิตแพทย์แผนไทยและการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อไปประจำในรพ.ระดับปฐมภูมิ จำนวน 1,500 คน/ปี</p> <p>5.2 ผลิตพนักงานนวดไทยเพื่อปฏิบัติงานในประเทศและต่างประเทศให้มีมาตรฐาน อย่างน้อย 150 ชั่วโมง ให้พอเพียง</p>	<p>5. จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมแพทย์แผนไทย 77 จังหวัดๆ ละ 1 แห่ง</p> <p>6. ส่งเสริมให้มีศูนย์ฝึกอบรมการนวดไทยมาตรฐาน 77 จังหวัดๆ ละ 1 แห่ง และในต่างประเทศ 5 ทวีป</p> <p>7. การอบรมแพทย์แผนไทยทางไกล ผ่านระบบ TELE-Conference 20 ครั้ง</p> <p>8. อบรมแพทย์เกษียณปฏิบัติงานแพทย์ผสมผสาน 50 คน</p>
<p>6. ประชาชนพึงพาระบบบริการสาธารณสุขโดยเน้นการกินยา และอาหารที่ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม</p>	<p>6. เผยแพร่องค์ความรู้โดยใช้ศาสตร์แพทย์แผนไทยในการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกัน ส่งเสริม ดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้น</p>	

หลักการแห่งความเท่าเทียม

- **Equity**
- **Accessibility**
- **Quality**

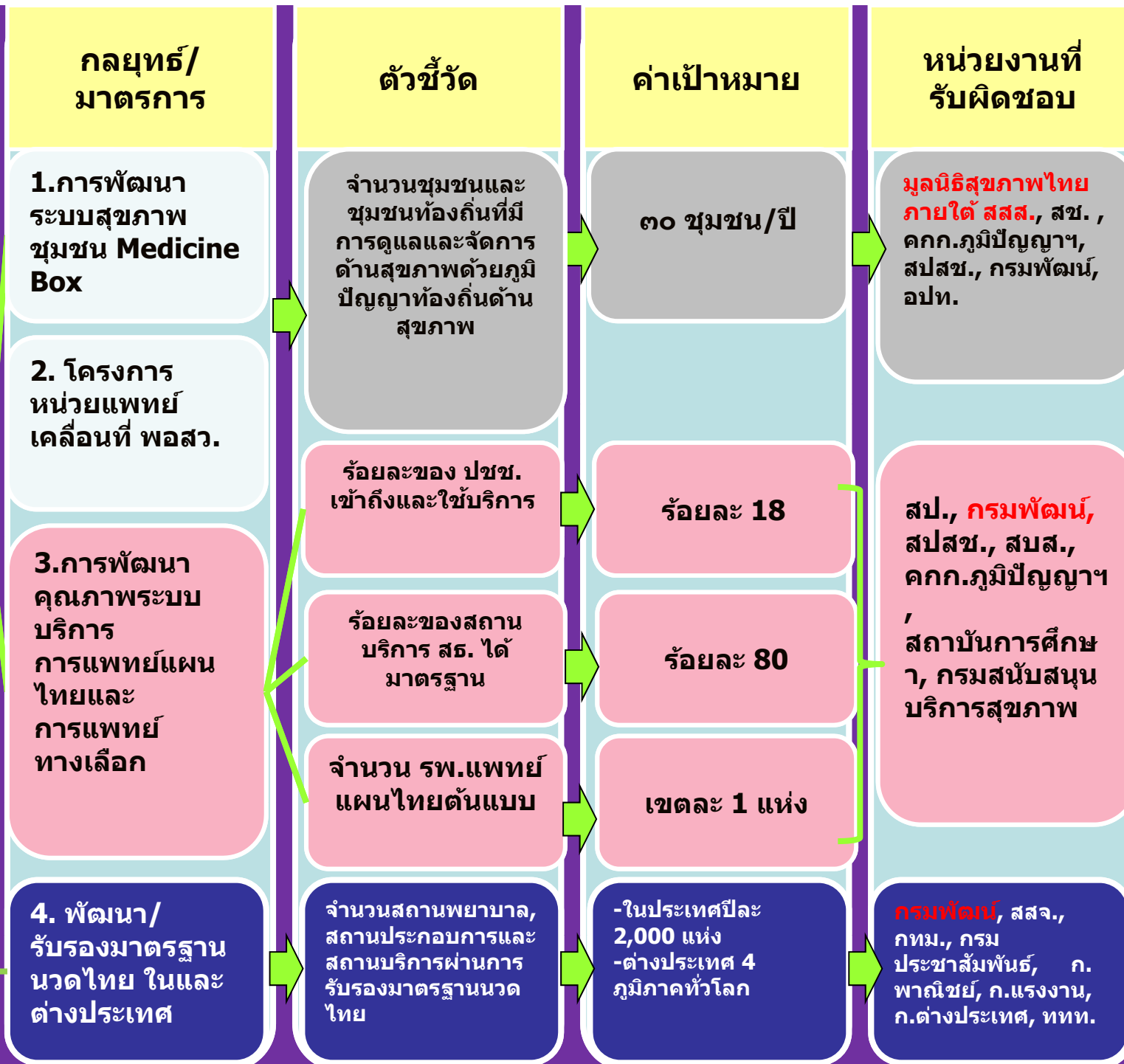
GOAL OPD

ความเชื่อมโยงเชิงยุทธศาสตร์

Country Strategy	Cooperate Strategy	Department Strategy	Expected Outcome
Internal Process เพื่อพัฒนาระบบบริหารนโยบายด้านสุขภาพ ตามหลักธรรมาภิบาล มาตรฐาน สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสุขภาพ Inclusive Growth เพื่อยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขด้านการแพทย์แผนไทย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ Growth & Competitiveness เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มรายได้ให้กับประชาชน Green Growth - เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	PP&DC by Age Group Service Development	Service & Wellness Strategy	การพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน และระบบบริการสาธารณสุข OP visit 18% (คลินิกเวชกรรม ผดุงครรภ์ไทย นวดไทยและแพทย์ทางเลือกTM,PP,DC)
	Service System Development	Reform Strategy	<ul style="list-style-type: none"> • แผนยุทธศาสตร์ทศวรรษการพัฒนาการแพทย์แผนไทย (TTM Hub of Asia) • พัฒนาระบบสารสนเทศ • ปรับปรุงกฎหมาย • การสื่อสารสาธารณะ
	Promote Medical Hub	Product Hub strategy	<ul style="list-style-type: none"> • การพัฒนาระบบยาจากสมุนไพร และผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร
	Asian Community Development	Academic strategy	<ul style="list-style-type: none"> • การสร้างและจัดการความรู้ • การพัฒนากำลังคน • พัฒนาการวิจัย
	Herbal and Thai Wisdom Protection & Promotion		<ul style="list-style-type: none"> • การพัฒนาระบบและกลไก การคุ้มครองภูมิปัญญาไทย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1
พัฒนาระบบบริการการแพทย์แผนไทย

**ประเด็น
ยุทธศาสตร์ที่
2
พัฒนาระบบ
บริหาร
จัดการที่มี
ประสิทธิภาพ**

กลยุทธ์/ มาตรการ	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย	หน่วยงานที่ รับผิดชอบ
๑. ยุทธศาสตร์ ทศวรรษการพัฒนา การแพทย์แผนไทย -ด้านกำลังคน แพทย์แผนไทย -ด้านการวิจัย -ด้านการนวดไทย -ด้านการคุ้มครอง ภูมิปัญญา	แผนยุทธศาสตร์ ได้รับการอนุมัติจาก กรม.	ปี 2558	สช., กก.ก.ภูมิ ปัญญา, เครือข่าย สมัชชาสุขภาพ
๒.พัฒนาระบบ สารสนเทศ	ถ่ายทอดองค์ความรู้ หมอพื้นบ้าน	8,000 คน	กรมพัฒนา, สธ., สปส ช., ICT
	สร้างความรอบรู้ด้าน สุขภาพ	๑๐ เรื่อง/ปี	
	พัฒนาระบบรายงาน และฐานข้อมูล TTDK	1 ระบบ	
๓.พัฒนาและ ปรับปรุงกฎหมาย	พัฒนาและปรับปรุง ประกาศ ระเบียบ และกฎหมาย	6 ฉบับ	กรมพัฒนา, สำนัก กฎหมาย
๔.ปรับปรุง พิพิธภัณฑ์สมุนไพร เพื่อรองรับอาเซียน	พิพิธภัณฑ์สมุนไพร ไทยและภูมิปัญญา ไทยได้รับการปรับปรุง	1 แห่งในปี 2558	กรมพัฒนา, กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงเกษตรฯ , ICT

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

เสริมสร้างศักยภาพ Thai Traditional Medical Hub (Herbal Product)

ประเด็น
ยุทธศาสตร์ที่
4

พัฒนา
การศึกษา
และการวิจัย
การแพทย์
แผนไทย

**ประเด็น
ยุทธศาสตร์ที่
5**

**พัฒนาระบบ
และกลไก การ
คุ้มครองภูมิ
ปัญญาไทย**

ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและบริการแผนไทย ที่มีศักยภาพในการแข่งขัน

- เครื่องสำอางจากสมุนไพร
- นวดไทย
- อาหารไทย

เจ็บป่วยครั้งใด “ใช้ยาไทย” ก่อนไปหาหมอ

ผลลัพธ์การดำเนินงาน

- แพทย์แผนไทยคือคำตอบของการแก้ปัญหาระบบบริการสาธารณสุขส่วนใหญ่ ความเหลื่อมล้ำของระบบบริการ / การดูแลสุขภาพด้วยตนเอง / ความแออัด / รพ.ขาดทุน / การขาดแคลนบุคลากรโดยเฉพาะแพทย์ในระดับปฐมภูมิ
- เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศ ลดรายจ่ายการใช้ยานำเข้าจากต่างประเทศ และส่งเสริมเกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการผลิตและจำหน่ายสมุนไพร เพิ่มการส่งออกและส่วนแบ่งการตลาดของผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย และนวัตกรรมไทย
- สนองนโยบาย ของ คสช. ยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข
- ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการแพทย์แผนไทย และศูนย์วิจัยแห่งอาเซียน (TT.MH. & RC of ASEAN : Thai Traditional Medical Hub & Research Center of ASEAN) และแพทย์แผนไทยมีมาตรฐาน มีความรู้ความสามารถ มีเกียรติและศักดิ์ศรี เป็นแพทย์ทางหลักของประเทศ

เจ็บป่วยครั้งใด “ใช้ยาไทย” ก่อนไปหาหมอ

Thank You

Department of Thai Traditional and Complementary Medicine
Ministry of Public Health

www.dtam.moph.go.th

เจ็บป่วยครั้งใด “ใช้ยาไทย” ก่อนไปหาหมอ